

Inserati se sprejemajo in velja trisopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "
Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
(administracija) in ekspedicija na
velikem trgu h. št. 9, II. nad-
stropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za polleta . . . 5 " — "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na velikem trgu h.
št. 9, II. nadstropji.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in sobota.

Zemljišče in kapital.

V.

Zgodovinsko premišljevanje — pravi dr. Ratzinger v svojem izvrstnem delu „Volkswirtschaft in ihren sittlichen Grundlagen“ — sili vsacega mislilca k priznavanju, da je vsa kultura v nevarnosti, ako se zemljišče izroči v izsesavanje privatnemu kapitalu. Cato je hvalil postave starih Rimljanov, ki so tatu dvojno, onega pa, ki je od zemljišča obresti jemal, četverno kaznovali. Kolikor časa je ta misel prešinjevala npravstveno in pravno življenje, so Rimljanje korak za korakom napredovali v omiki in mogočnosti. Ko se je pa zemljišče izročilo kapitalu (kakor bi mi dan danes rekli), so se pa tudi korak za korakom bližali nezogibljivemu propadu. Bil je trenutek, ko se je zdelo, da oderuške obresti, ki so se vlekile iz zemljišča, pomenijo novo dobo gospodarstvene povzdige. Bogastvo se je navidezno množilo, premakljive vrednosti so se poviševale, blišč in lišp sta bila večja, iz opek sezidani Rim se je za Avgusta in njegovih naslednikov spremenil v marmorni, s kratka, mislili so, da so v začetku razvijanja, kakoršnega svet še niti videl ni. In bil je to le začetek končanja. Izsesavanje zemljišča se je začelo in končalo se je s popolnim socijalnim razpadom in propadom rimske države.

Dokler je bilo v srednjem veku zemljišče ločeno od kapitalovega vpliva, množila in poviševala se je kultura. Tako večji zgodovinar in tako natančni motritelj kulturnega razvijanja Arnold pravi v „Cultur in Rechtsleben“, da je le rastoča zemljiščna kultura bila in da

je bila jedino le ta, ki je omogočila naše razvitje in je (razvitje) povzdignila nad ono starega veka. Ko se je pa koncem srednjega veka zemljišča zopet oklenil kapital in se iz njega vlekile obresti ali (kakor so tačas običajno govorili) kupovale rente, omagalo je zemljišče in nastala je ona nesrečna sprememba v gospodarstvenih razmerah, ki se je tako žalostno končala s kmetiskimi vojskami in z razpadom kulture v 16. veku.

Pozneje se je obrnilo zopet na bolje, ali zdaj? Kapital slavi slavje. Moderno postavo-dajalstvo skrbi večjidel le za kapital; vse družinsko, socijalno in politično pravo ima svoj prostor le v kotu. Na Francoskem je velika revolucija mobilizirala zemljišče v prid mestnim kapitalistom in zategadelj ni čudno, da pada od tačas dežela iz jedne revolucije v drugo.

Angleška je tako dolgo slovela za najboljšo poljedelsko deželo, ker je bilo hipotekarično zadolževanje skoro nemogoče. Ravno tako tudi Avstrija. Kmet je v varnosti obde- loval svojo zemljo in po krščanski in kmetški je odgojeval svoje otroke. Ni se bilo treba bati revščine in proletarijata ni njemu, ni njegovim otrokom. Popotnik je občudoval tačas v naših deželah blagostanje, zadovoljnost in kulturno razcvitanje, med tem ko je bilo v drugih evropskih državah, ki so se postavljale na svoj napredek, kmetško ljudstvo zdijano, sprideno in ubožno. Baš trdni kmetški stan je pripomogel Avstriji, da je vse vojskine nezgode premagala; kedar se je vihar polegel, bila je Avstrija zopet čila, kot prej. Ali to, kar še celo zmagovitim četam Napoleonovim

ni bilo mogoče, — pravi Cœquille v pariškem „Monde“ — posrečilo se je malemu krdelu Judov, oboroženemu s postavami in naredbami, ki so se zvito zvale iz nerazsodnosti (nevednosti) javnih oblasti.

Moderno narodno gospodarstvo je stopilo v službo k oderuhom in pridigovalo je in priporočalo nazore, ki človeštvo globoko ponižujejo in merijo na razpad socijalnega reda. Tako imenovano inteligentno občinstvo je ploskalo in živahno odobravalo).

Učilo je, da je tudi človek „kapital“, reč, blago in ga tako ponižalo še pod stalščice starega suženjstva. Vsaka stalnost v razmerah se je proglasila za nazadnjaštvo, zategadelj je dobil kapital oblast mobilizirati stalno zemljišče. Zemljišče je bilo v najožji zvezi z družino, bilo je družinsko imetje in ravno v tem je imela družina svojo naravno in npravstveno stalnost. Zategadelj se je zemljišče izročilo samovoljnosti posameznega, ki je bil prej le uživavec družinskega imetja in družina je razpala ali pa razpada. Vse staro se je vrglo v koš; za jedino versko resnico je veljalo: sveta reč je jemati obresti in po tej resnici se je uravnala morala: jemlji jih, kjer koli jih moraš dobiti, zategadelj zemljišče ni več nedotakljivo in jemlji jih pod katerimi koli pogoji jih moreš, zategadelj je nedotakljiva vsaka še tako oderuška posojilna pogodba.

Liberalizem in centralizem sta v Avstriji na podlagi teh nauk sestavila državni katekizem, po katerem se je pridigovalo v državnem zboru in učilo na vseučiliščih. Pravniki so bili kar vsi vneti za novo vero. Ni čuda, razpadanje starega kmetškega blagostanja daje

Spomini na veliko slovansko romanje v Rim I. 1881.

(Spisuje M. Mihaeljev.)

(Dalje.)

Med temi je bilo mnogo oblečenih v svojo zalo narodno obleko, celo v uniformah avstrijskih vradnikov in častnikov, zlasti poljskih častnikov ulanov jih je bilo mnogo viditi med to veselo trumo. Zastopani so bili razni družbeni stanovi: Škofje, slavnege imena, višji cerkveni dostojanstveniki, odlični duhovni redovni in svetni, slavni učenjaki, plemenitaži in meščani, kakor tudi iz nižjih stanov delavcev in kmetov.

Poljaki iz Avstrije in Prusije, celo 5 beguncev iz Sibirijske, 3 svetni in 2 duhovna sta bila pričujoča, kakor mi je pravil neki pruski Poljak iz Gdanskega (Danzig.); Rusini iz Galicije, Bošnjaki, Hercegovinci, Čehi, Moravci, med katerimi mnogo Hanakov v narodni nošnji, Slovani iz Dalmacije, Trojedine Kraljevine, Slovenci iz Koroške, Kranjske, Goriške, Štajarske in Trsta, Bolgari iz Macedonije latinskega in slovanskega obreda, iz Rumelije (nove pokrajine od 1878) itd. Vsi ti smo imeli pri

tej slovesni audijenci v kljub razliki v slovanskih jezikovnih narečjih eno samo misel, en sam pojem, namreč, da se globoko poklonimo namestniku Jezusa Kristusa, da jim skazemo svojo polno udanost in pokorščino, ter jim izrečemo sladko upanje, da bi vidili zedinjene v eno samo čedo pod enim samim pastirjem svoje brate, kateri ne spadajo še k veliki katoliški, apostolski in rimski družini. Ker pa ni tako lahko naštetih vsega duhovskega in svetnega osebja, kateri so bili načelniki raznih poslanstev, se mi vendar zdi spomina vredno imenovati nekatere slavne cerkvene in svetne dostojanstvenike, kateri so se vdeležili tega očnega katoliškega spoznanja. Med višjim duhovniki: Monsignor Sembratovič, grško-rusinskega obreda, nadškof v Lwovu in njegov stričnik Silvester Sembratovič, njegov pomočni škof; Monsignor Josip Juri Strossmajer škof v Djskovem, Sremu in Bosni; Monsignor Nilo Isvorov spreobrneneč, škof oskrbnik zedinjenih Bolgarov v Macedoniji; Monsignor Menini, administrator Bulgarov latinskega obreda v Plovdivu (Adrianopolju); Monsignor Dunajevski, škof v Krakovi, brat sedanjega denarnega ministra na Dunaju; Monsignor Bukonjič škof

iz Mostars, reda frančiškanskega, in še en drugi škof iz Bosne, menda Paškal Vuič; Monsignor Franjo Rački, kanonik in predsednik akademije umetnosti in slavni zgodovinar iz Zagreba; Monsignor Vaclav Štulc, prošt kapiteljna na Višehrahu na Českem, slavni mož za verske zasluge in literarne, ki je bil 3. julija imenovan za hišnega prelata Njih svetosti sv. Očeta; Monsignor Janisevski, general-vikar kardinala Ledohovskega, ki je bil tudi navzoč; Monsignor Frančišk Schönborn, ravnatelj nadškofijskega semenišča v Pragi; Monsignor grof Hawach, kapiteljski kanonik v Pragi; opat Janez Danilo iz Dalmacije; opat Franjo Babič, odlični starinoslovec iz Dalmacije; Slovencev svetnih in duhovnih je bilo nad 100; med temi so imenitniši: eden župnik iz somboteljske škofije v Prekmurju, Marko Žižek iz Belotincev, vrli narodni duhoven, kateri mi je pravil, kako Madžari prekmurske Slovence neusmiljeno zatirajo; potem znani jezikoslovec in župnik Matija Majar 72letni starček iz Koroške, ki že slabo vidi in trdo sliši; ta mi je pravil v žagradu cerkve sv. Hieronima, kako lepo je bilo 1867 pri narodni ruski razstavi v Moskvi, pri kateri je tudi on nazoč bil; (bil je

dóber zaslužek neštevilnim advokatom in notarjem in ono je neusahljiv vir sodnijskemu poslu.

Zgodovina pač jasno kaže vsacemu, kdor ima oči zato da gleda, pot k pravi svobodi. St. Simonisti imajo gotovo prav, nazivljajo Jude kralje naše dobe. Moderna ljudstva, odbacivajoč od sebe kršćanstvo kot neznoosno breme, padajo pod jarem stare zaveze.

Politični pregled.

V Ljubljani 23. oktobra.

Avstrijske dežele.

V Solnogradu ste se pri šolski debati sspregovorili stranki. Konservativni poslanec Winkler je poročal o šolskem troškovniku. Tukaj je spregovoril poslanec dr. Fuchs o poglavlji: šolske bukvarnice na ljudskih in meščanskih šolah, je pohvalil sicer branje, ker duha izobražuje, a grajal je nepoštene knjige, ker so tudi zoper § 1. šolskih postav, ki poudarja nramno-versko odgojo, kakoršnih jih je on najdel po šolskih bukvarnah. Navajal je več takih rekov iz takih knjig in obžaloval, da c. k. okrajni šolski sveti kaj tacega trpe, da učitelji tacih bukev ne izbacivajo iz bukvarnic, pred vsem pa deželo, ki mora za take bukve denar dajati, on nasvetuje: „Deželnemu odboru naj se naroči, naj v porazumljenji z deželno šolsko oblastnijo pregleda šolske bukvarne po ljudskih in meščanskih šolah“. Pri teh besedah je bil ogenj v strehi. Liberalni poslanec dr. Späugler obdolži govornike neresnice, naj on imenuje kraj in bukve, kjer je najdel kaj tacega. Ako tega ne stori mora on tako pritožbo zoper šolske oblastnije zavračevati, kar se namreč najde po pomoti pri kakšni šoli, ne more se predbacivati občestvu.

Zastran nasveta pa pravi, da to, kar se zahteva, so uže itak storili okrajni šolski sveti, on mora tedaj glasovati zoper predlog. — Poslanec dr. Fuchs je odgovoril poslancu dr. Späuglerju, da mu ni dolžan povedati kraja in mesta, kjer je to najdel. Dr. Späugler, ki je ud deželnemu šolskemu svetu naj se le potrudil, kolikor se je on potrudil, in o letu in dnevu naj zboru poroča, je li to res, kar je on (govornik) tukaj sporočal. Očitanje naj se

obrne nazaj na tega, ki je to izrekel. Poročevalec Vinkler je govoril o tem kako so se rodile šolske postave. Država si je prisvojila šolo, a ž njo tekmujeta družina in cerkev. Družina ne more kaj zoper nauke, ki se vepujejo mladini noter do višjih šol. Cerkev je tudi nasproti takim naukom in vzgledom brez moči in vpliva. Država, ki ima moč v rokah, je zopet tam, kjer je bil pogaanski Rim, pa Danton ki sta rekla: Otokr slšči najprej družini, in poslednjič kakemu verstvu. A država ne ume, niti ne more poučevati. To kaže za pleten šolski stroj v novi šoli, ki ne more ubraniti takemu, kakor se je sedaj čulo. Udrihajo po stari šoli, a ne povedo, da je stala samo 8000 gid. sedaj pa stane prištevaši pokojnino 174 000. Ali se je pa šola tudi toliko zboljšala, to je teže povedati; draže je, draže, ali je pa toliko boljša? Poročevalec priporoča odsekov nasvet. Poslanec Biebl nasvetuje, naj se predlog dr. Fuchsa izročia šolskemu odseku, kar se tudi zgodi. — Ta debata je zopet marsikaj odkrila, in pokazala nasprotje; liberalna stranka hoče brezverska, a konservativna vrsko šolo. In iz tega stališča se lahko daje razlagati, zakaj da ostanejo „po pomoti“ po šolskih bukvarnah bukve, kakoršne je grajal dr. Fuchs, kdor je namreč na brezverskem stališču, ta ne bode zbirčen v stvarih, ki se tičejo vere in nramnosti, da tudi ne bode iz šolskih bukvarnic jemal bukev, nad katerimi se versko katoliško ljudstvo spodtika.

Iz Solnograda. V deželnem zboru so prišli na vrsto nasveti za preuredbo volitvenega reda po poslancu Lienbacherju in Keilu. — Razgovor je bil živahen, neka tudi oster, vdeleževali so se ga Fuchs, Neumayr, Lienbacher, Čih in Keil. Nasvet je padel pri glasovanji po imenih, ni dobil potrebne večine dveh tretjin.

Solnogradski deželni zbor je bil sklenjen 20. t. m. potem ko je izvršil svoje poslovanje. Vsi drugi deželni zbori delajo z dvojno močjo, t. j. po noči in po dnevi, da izdelajo svojo nalogo do določenega časa. — Cesar bodo sprejeli delegacije v gradu v Budi 26. t. m. tedaj dan po otvorjenji. Kakor običajno bodo sprejeli najprej ob 12 delegacijo te strani in potem ogrske.

menda zaradi tega tudi vradno pokaran!!!) ali nad vsem, je djal, ga veseli to romanje, ker je ob enem narodno in versko in ima žlahen smoter. Iz Kranjske pa dekan Matej Kožuh iz Stare Loke; iz Goriškega dekan Peter Kobal iz Št-Petra pri Gorici; iz tržaške škofije kanonik Paumann iz Kopra (75letnik) iz Štajarske kanonik Herg in Lovro Potočnik dekan v Gornjemgradu idr. Zmed svetne plemenite gospode: Trije knezi Czartoryski, 2 iz Poznanskega, eden iz Galicije, knez Lubomirski iz Galicije, knez Jablanovski, knez Adam Sapieha z sinom; grofje Myielski Plater Zoltowski, Potocki iz Poznanskega, grofje Tarnorovski, Baworowski Szezeptyvski, Borkovsky iz Galicije, baron Chlapowski iz Poznanskega in drugi poljski plemenitaži; grof Belcredi iz Moravske, slavni federalist in poslanec v državnem zboru, z mladim unukom, sinom bivšega ministra za znotrajne zadeve Egberta Belcreda; grof Konstantin Vojnović, poslanec deželnega zbora v Zagrebu in jugoslovanskega vseučilišča in mnogo drugih oseb in žlahnih gospodičin in gospoj, zlasti Poljakinj in Čehinj. — Na koncu te silno prostorne dvorane, iz ktere balkona so delili papeži ob raznih cerkvenih slovesnostih ginljiv blagoslov „urbi et orbi“, t. j. mestu in

svetu, se je vzdigoval papežev prestolj, kterege so obdajali vsi tedaj v Rimu bivajoči kardinali, (35) med kterimi je bil tudi slavni spoznovalec Ledohovski in znani Hohenlohe, kteri so bili vsi povabljeni k tej veliki audijenci. Za vzdržavanje réda in na čast romarjem, je stal po celi dvorani špalir krasno oblečenih švicarskih straž*, zlatih mladenčev junakov. — Načelniki raznih poslanstev, oblečeni večidel v njih krasnih narodnih nošnjah, med kterimi so se odlikovali posebno poljski plemenitaži, so bili povabljeni pred papežev prestolj. — Pol ure čez poldne (ta dan nismo še mislili na glad, žejo!) stopijo Njih Svetost, sv. Oče iz svojega stanovanja v obleki za slovesno audijenco, namreč v svitlobelem talarju z belo kapico „mozzetto“ na glavi in ter pridši v vojvodsko dvorano, se vsedejo na krasno nosilnico, ki je bila ranjcemu Piju IX. podarjena, ter tako jih nesejo stolniki, pred njimi dva strežaja z velikanskima 2 belima veternika (Fächer) po

*) Švicarska telesna straža ima nemški „komando“, kakor smo slišali stotnika „komandirati“. So pa mladenči odličnih katoliških švicarskih družin. Vseh skupaj jih je 300, potem 100 plemenite straže in 3 bataljone palačne straže, odličnih Rimljanov prostovoljcev. Pis.

Drjavno sodišče je prisodilo volitveno pravico duhovnim pomočnikom. V Klobuk na Marskem so vzeli pri arenjski volitvi dva kaplana v zapisnik, ko se je pa nekdo pritožil, so ju izbrisali. To je potrdilo c. k. okr. glavarstvo v Hradišči in se je sklicevalo na dvorni dekret dae 27. novembra 1807 rekoč, da kaplana nista staloo nameščena duhovnika, jima ne pristoji volitvena pravica pri soseski. Kaplana sta se pritožila na drjavno sodišče, in to je izreкло, da izločitev kaplanov je zoper §. 4. drž. osnovnih postav, ker dekret kaplanov nikjer ne govori, da sta le začasno umeščena, marveč stalno pripadata občini v Klobuk. Pritožba je bila tedaj opravičena.

Drjavno sodišče je razsodilo o tožbi „Matice Opavske“ zoper ministerstvo nauka, kar se tiče naprave česke gimnazije v Opavi (Troppau). Stvar je pa ta-le: „Matica Opavska“ je prosila pri ministratvu, naj se ji dovoli, da napravi na svoje stroške česko gimnazijo v Opavi. Ministerstvo je prošnjo odreklo, trdč, da mesto Opava za tako gimnazijo ni sposobno, pa tudi da društvo nima dovolj denarja za vzdrževanje take šole. Društvo se je pritožilo pri državnem sodišči in zastopnik ministerstva vitez dr. Spaun je najprej povdarjal: drjavno sodišče v tem slučaju ni kompetentno, ker po ukazu 27. junija 1850 ima ministerstvo pravico, da privoli v ustanovljenje privatnih učilnic, tedaj se je ta stvar ne tiče člana 17. drž. osnov. postav. Tudi se ne more govoriti, da bi bil prelomljen član 19. drž. o. p. ker ta govori le o ustanovi ljudskih šol, kar se tiče varstva narodnosti in jezika. Povdarja tudi, da ni dovolj denarja in s številkami dokazuje, da ni potrebe za tako gimnazijo. Drjavno sodišče pa je razsodilo: Ker se je društvu kratilo privoljenje za vstanovo take šole, je prelomljen § 17. dr. o. p. Razlogi so bistveni ti-le: Drjavno sodišče je najdlo, da so spolnjeni tisti pogoji, katere tirja ukaz 27. junija 1850, ki je še zmirom pravnoveljaven za osnovo in začetek takih šol, ako so spolnjenji ti pogoji, se pa privoljenje za ustanovo takih učilnic o smislu čl. 17. ne more odrekati. Uzrok za odnikanje, da mesto Opavo ni sposobno na česko gimnazijo ne velja tukaj, ker ustanova takih šol pogojno ni vezana na kraj, in preskušaje

orientalski šegi, spred križonosec in potem plemenito dvorno spremstvo papežev, ves sveti zbor kardinalov v sijajni obleki in potem razni prelati in predstojniki viših šol, obdani okoli in okoli od plemenite straže z golimi meči v rokah, (same krasne in junaške postave so bili) in švicarske straže, se bližajo proti dvorani, v kteri smo čakali čč sveto nestrpljivostjo audijence. Brž ko so jih prinesli čez prag velikanskih vrat v dvorano slovesnega zaslišanja, nas vsih prešinja splošen občutek vere, spoštovanja in občudovanja, ter prejmemo po-božno klečeči blagoslov Njih Svetosti, v čegar smehljajočem obličju se je žaril rajski mir in veselje!

Ko se vsedejo Njih Svetost na prestolj, obdani od plemenite straže*) in na desni prevzišeni kardinal Ledohovski, v kterege žlahnega spoznovalca nemškega „Kulturkampfa“ so bile tudi naše, zlasti pa Poljakov, oči vprte, ki je bil častni predsednik komisije za to slovansko

*) „Nobelgarde“ se kliče zato, ker obstoji iz zgolj rimskih in drugih zvestih plemenitažev v posebno krasno uniformo. Pet tih straži vedno pred papeževu spalnico z golimi meči. So sami prostovoljci in služijo skoraj vsi kot bogataši brezplačno le za čast. Pis.

denarno stanje, je najdlje državno sodišče, da je dovolj denarja, da se zavod vzdržuje najmanj štiri leta, s tem se je postavnim zahtevam zadostilo. Član 19. drž. o. p. sicer ni prelomljen.

Iz Linca. Deželni zbor se je posvetoval v seji 17. t. m. o domovinski postavi (poročal grof Kuenburg). Sprejeti so bili vsi trije odbori nasveti, v katerih se vlada pozivlje, naj predloži postavo, po kateri se razširi pravica do oproščanja zemljišča pri prodaji in da se „fundus instructus“ ne bi imel po sili prodajati; naj pozveduje, koliko je posestvo v Gorenji Avstriji zadolženo in v prihodnjem zasedanju poročča. Pri splošni debati je priporočal dekan Fischer složno postopanje in je izrekel upanje, da se bo kmetijstvu pomagalo pōtem postavodajave. Kuenburgu je poglavitno sredstvo za pomoč kmetu, da se vzobrazujejo duševne zmnoznosti. (Levica mu živo ploska). Taka fraza je silno po cenil! Sicer ljudje pravijo, da je kmetu bolj potrebna previdnost in varčnost od učenosti.

Iz Prage. V deželnem zboru so bili na dnevnem redu nasveti večine in manjšne šolske komisije v vladnem predlogu, kar se tiče postave zaradi pobiranja šolskega denarja in poročilo komisije, da se združi glavno mesto, Višehrad in občina Velike Holešovice v jedno srenjo. Komisija nasvetuje, deželni odbor ima o tem posvedovati in v prihodnji sesiji staviti nasvete. C. k. namestnik izreče, da je interpelaciji, kateri sta mu predložila Rieger in tovariši, Facek in tovariši zaradi odgovora na potil ministrstvu. — Schlezinger je poročal o ljudskem šolstvu l. 1882. Posl. Duchek (češko) poudarja pomanjkljivost v pravno-verski izreji, pravi da pravost propada in vzrok tega učiteljem pripisuje. — Eduard Gregr (češko) brani učiteljstvo takih napadov. Pravno in versko se ne sme skupaj jemati (?) Ako se poučevanje v verouku zanemarja, so temu krivi duhovniki. Zoper reakcijo pri šolstvu se moremo bojevati z dušo in telesom.

Potem ko sta govorila še Duchek in Volkert ud deželnemu odboru, sklene debato poročevalc Schlesinger, ki pravi, da ni ga tukaj vzroka, razpravljati taka vprašanja, in potem se poročilo komisije jemlje na znanje.

romanje, ko se vsedejo kardinali na za to pripravljene sedeže, in ostali cerkveni dostojanstveniki, kakor tudi mnogoteri udje rimskih patricijev, (mestnih žahnikov) se vstopi naprej k vzvišenemu prestolu monsignor Strossmayer*), dika katoličanstva in Jugoslovanstva, ter govori prekrasen temu dnevu primeren govor v klasični latinščini. Govor je trajal blizo 3/4 ure. Ko je pa prevzvišeni biskup omenil slava djanja sv. Cirila in Metoda in skrb papežev vsih časov zlasti pa blagovoljnost Njih Svetosti do vsih Slovanov izraženo v okrožnici „Grande munus“ ter zatrjeval v svojem in vsih nas imenu zvestobo in vedno privrženost z besedami sv. Ambroža: „Ubi Petrus, ibi Ecclesia“ zadoni trikratni burni „Živio!“ po obširni dvorani, tako, da je bilo slišati tje vun na trg sv. Petra. — (Morda se še ni nikdar tam po slovensko „živio“ klicalo?) — „Tako je“, končuje slavni biskup svoj prekrasni govor zgodovinskega pomena, mi se bomo stola Petrovega vedno okleneni držali, ker le po njem se godi, da cerkev, akoravno je ona razširjena po vsem svetu, je vendar-le ena sama

*) Tedaj smo slišali o Rimu, da postane v kratkem gotovo kardinal, pa žalibog ni še o tem imenovanju nič slišati. Morda je zadržuje zepet magjarska coklja? Pia.

Iz Zagreba 22. okt. Klub narodne stranke se je posvetoval o razčlenovanji (in-artikulaciji), ter odbacnil nasvet Bartoloviča in sprejel jednoglasno predlogo, ko je ob jednem razglasil to za klubovo vprašanje. Bartolovič je izstopil iz kluba, odsihmal ne bode pri kaki stranki.

Vnanje države.

Liberalni nemški olikanci so povsod enaki, pri nas, kakor drugod. V Poznani sošli so se 8. septembra učitelji in tu je vodja ondodne gimnazije med družim to-le spregovoril: Podvrženi narod, ki ne more ustanoviti samostalne države, ne sme zahtevati, da bi se njegov jezik učil po šolah. Nasproti je naš nemški jezik olikan, poljski je pa dosedaj le malo razširjen in poljsko slovstvo je še na nizki stopinji. — Tako mislijo liberalni Nemci od Hamburga do Trsta o narodni ravnopravnosti.

Italijanski senator Zni v Neapolji je naznanil novo politično vero, katera se glasi: 1. Prvi člen socijalne reforme je: postavi se moramo podvreči; 2. pripoznajmo vrhovno oblast — kterege kralja in kterege naroda ne pove—; 3. moramo odpraviti božje češčenje, tudi če je treba z vragovo pomočjo. Tedaj vse na krščanski podlagi stoječe postave naj se naenkrat zavržejo, da se more tako zvanim upornim postavam ali upornikom samim skazovati božja čast.

Iz Pariza. 21. t. m. so zaprli anarhiste v Montceau-les Mines, v Parizu, Lionu, St. Etienne in Narbonne, kar je v zvezi z nemrom v Montceau. Vlada je sklenila strogo postopati.

Izvirni dopisi.

Iz Gorenjskega 20. okt. (Začetek Ceciljenega društva kranjske dekani je.) Marsikateremu morda ne bo všeč, da se tudi take stvari obravnavajo v političnem časopisu, vendar mislim, da reč, za katero se jih toliko zanima, ktera veliko vpliva za razvitek tudi slovenskega glasbenega slovstva je že toliko vredna, da se tudi v političnem časopisu nekoliko omeni. Natančnej popis bo

glava, eden sam studenec, ena sama mati z obilnimi vspehi rodovitna, iz ktere sadu se rodimo, s ktere mlekom se redimo, v ktere duhom se navdušujemo. Tako jel Mi se bomo Vaše Svetosti vedno držali, ker vemo, ker le po nasledniku sv. Petra se godi, da se ne more oskruniti Kristusova Cerkev, ker je zares Kristusova nevesta, neomadežavana in čista, ki pozná le en dom, ki varuje s čisto sramožljivostjo svetost enega hrama. (S. Cypr. de un. Eccl. c. 20.) Kjer je Peter, tam je Cerkev! To je naša vera! to verujemo vsi! to trdno vsi držimo, to bomo do smrti javno spozuovali! To ponavljamo z našima apostoloma (sv. Ciril in Met.) združeni v pričo Boga, in to bomo vedno ponavljali in prisrčno prosili kakor v zadnji namen Zveličarja in za vesoljni svet ter za vse naše brate.

Naj blagovoli Vaša Svetost te naše slovesne obljube potrditi ter podeliti nam in vsim našim očetovski blagoslov božjih darov! — Ta govor se je tiskal v vsih rimskih katoliških listih v latinščini in v laški prestavi s podpisom: V Rimu 5. julija na praznik sv. aposteljnov Cyrilla in Metoda 1881.

Josip Jurij s. r.
škof bosenski in srenski.
(Dalje prih.)

gotovo prinesel „Cerkveni Glasbenik“, zato naj bo tukaj le ob kratkem.

V četrtek 19. okt. zbralo se je veliko gospodov pevcev in prijateljev cerkvene glasbe v starem Kranju. Največ jih je bilo se ve iz Gorenjskega, precej jih je prišlo iz Ljubljane, tudi iz Notranjskega, še celo iz Goriškega sta bila dva gospoda. Ob 9. uri bila je slovesna sv. maša. Služil jo je mestni kaplan g. Gerčar. Na kuru hoteli so nam pokazati, kaka mora biti prava cerkvena glasba. Pele so gđčne. pevke iz Kranja in iz Šenčurja, veliko gg. pevcev iz okolice. Res smo pričakovali ta dan kaj posebnega, ali moram reči, da smo bili vsi iznenadeni. Vse točke izpeljale so se prav izvrstno, edini „Benedictus“ morda ne tako, se je glas „tenor“ premalo slišal in akordi sem in tje niso bili take polni. Posebno smo občudovali lepe, prijetne in gibčne ženske glasove. Koliko truda, skušenj in vaj je bilo potreba za tako čisto in natančno izpeljavo! Zato vsa čast gg. pevovodjem in pevcem. Le ena opomba naj bo dovoljena. Ko je mašnik odpel že pri altarju in bi se na kuru precej morale oglasiti bodisi orglje ali pa petje, so bile včas le predolge pavze. Zdi se poslušalcu, kakor da bi organist iskal še le pripravne medigre, ali da takrat še le razdeljuje svojem pevcem; in to je nekako zoperno skoraj mučilno. Človek pričakuje in le še ni.

Sicer pa vsa čast g. organistu! Prehodi iz koral v vokalno glasbo in nasproti so bili tako mojstersko izpeljani, da se je vidilo, gospod svojo stvar razume in se popolnoma vtopi v duh dotične skladbe.

Po sv. maši je bilo zborovanje v mestni hiši, ktero je župan g. Šavnik radovoljno prepustil v porabo. Prebrale so se najprvo od škofijstva dovoljene in od sl. deželne vlade potrjene pravila. G. Lavtižar nam potem v daljšem govoru pokaže namen in potrebo novega društva in ta je: gojenje in pospeševanje dostojne cerkvene glasbe po pravilih sv. cerkve. Društvo bo imelo vsako leto svoj občni zbor, nakupovalo potrebne skladbe, pospeševalo petje in bo v vedni dotiki z Ljubljanskim Ceciljenim društvom, kakor imajo Nemci veliko takih podružnic, celo na Štajarskem znanih mi je devet — pa jih je gotovo več — tako se je tudi v Kranju prvi korak k temu storil. Da pa zamore društvo vspešno delovati, potrebuje zato tudi denarne podpore. Zato plača vsaki ud na leto en goldinar. Vpisalo se je pa že pri zboru 50 udov. Tudi vis. častiti gosp. knezoškof dr. Vidmar so pristopili, ter podarili mlademu društvu veliko svoto 50 gl.

V odbor so bili voljeni: gg. kaplana Lavtižar, predsednik in Aljančič, in gg. učitelji Pezdnič, Vavken in Krek, domači dekan preč. g. Mežnarec pa za častnega uda.

Opoldne zbrali smo se k skupnemu obedu v gostilni „pri Žamru.“ Bilo nas je čez 30. Le prehitro nam je čas minul; daljni gospodje odpeljali so se z vlakom že ob 2 popoldne.

G. Gojzda napil je novemu predsedniku g. Lavtižarju, mestni župnik g. Rozman izvrstnemu organistu g. Pezdničju. Verstile so se razne domače narodne pesmi morda malokje tako dobro, ker zbrani so bili izvrstni pevci duhovniki in učitelji. S postrežbo smo bili prav zadovoljni.

Novemu društvu želimo naj boljši vspeh, saj kolikor se s tem pomore k omiki in napredku ljudstva, ko sliši in poje pravilen in od škofijstva potrjen tekst, koliko pa tudi spodbuja domače skladatelje, ker se njih pesmi bolj hitro razprodajajo in širijo med narodom.

Domače novice.

V Ljubljani, 24. oktobra.

(Matica Slovenska) je 21. t. m. imela LVII. odborovo skupščino, v kateri je zapisnik 56. seje po poverjalcih bil popravljen in potrjen, s pristavkom, da se posnetki iz razprav onih sej, ki se niso bile po časnikih vradno priobčene, degotovijo. Pričujočih je bilo 17 odbornikov. Predsednik g. Grasselli naznanil, da je o priliki velike svečanosti v Djskovu čestital brzojavno biskupu J. Strossmayerju tudi v imenu Sl. Matice, kar je odbor s pohvalo sprejel na znanje; ravno tako tudi naznanilo, da je društvo „Narodni dom“ spremenilo svoje pravila po Matičinih željah, da ste Geometrija in Somatologija od ministerstva potrjeni. Nato poroča tajaik o raznih prošnjah za društvene knjige, o novih uih, katerih je od zadnje seje pristopilo 27, o poverjenikih, o razpravi s Köckejem zarad tiskovnih kamnov, o nasvetih v občnem zboru izbranih preglednikov društvenih računov itd. Poslednje tri reči se izročijo gospodarskemu odseku, da jih po moči vpravá in poroča o njih v kateri prihodnji seji, o poverjenikih vzlasti pred tiskom Matičinega Imenika. — V imenu književnega odseka poroča potem prof. J. Marn, da so v posvetovanji 8. jul. za leto 1882 odločile se knjige: a) Letopis, b) Spomenik, c) Književna zgodovina Štajarskih Slovencev, in d) Lovčevi zapiski. Leti so v I. delu vže v tiskarni. Za vredovanje Letopisa in Spomenika se je izvolil bil odsek treh odbornikov, ki so gg. prof. Pletteršnik, Levec in Senekovič. „Književna Zgodovina Štaj. Slovencev“ se s „Forcolovo pesnijo (Grobvi) vred vrne pisatelju, ker je vsled zahtev njegovih ne more sprejeti Matica. Tako se vrnejo rokopisi „Katoliška Cerkev in Sloveni“, prevodil H. Majar, in „Zgodovina Slovenskega Štajerja“, spisal J. Lapajne, in „Zvokoslovje“, spisal Križan, vsled razsodbe došle Matici po dotičnih presojevalcih. Obdržita se rokopisa „Logika“, spisal dr. Križan, popravljen po danih navodih, in „Slov. talijanska Slovnica“, spisal J. Križman, po odboru vže sprejeta za izdavo s podporo, in odmeni se pisatelju nekaj nagrade na račun. Na vprašanje, kaj je s „Čehi“, ktere pripravlja po „Nauč. Slovníku“ prof. J. Majciger, in s „Floro slovenskih dežel“, spisuje prof. Glovacki, sklene se stvar pismeno pospešiti tem bolj, ker je Matici za „Slovensko Floro“ od znanega strokovnjaka druga ponudba. — V imenu odseka za „Letopis in Spomenik“ poroča prof. Fr. Levec, da je došlo mu prilično dokaj in čvrstih spisov že in da se nekteri še obetajo. Nasvetuje se, naj se primerno določijo, in ker gledé na to, da se omenjene tri knjige za to leto potrdijo in se pred majem ali junijem bodočega leta dotiskati ne morejo, odbor ukrene, naj se skupaj izdajo o povedani svečanosti in potem razpošiljajo. Razun tega se nasvetuje, naj odsek s prof. Šukljejem napravi osnovo za „Spomenik o zvezi Kranjske z vladarsko rodbino Habsburško“ ter s predsednikom po časnikih priobči v ta namen vabilo do pisateljev. V „Letopis“ se sprejame životopis slavnega dr. Fr. Miklošiča s sliko, in za njegovo 70letnico napravijo posebni odstiski, kar se odloči. — Poročilo gospodarskega odseka zadeva nekatere poprave in odločbe v Matičinih hišah, ktere se odobrijo, in sprejamejo nasveti zarad prodaje društvenih knjig po storjeni pogodbi z gotovim knjigotržcem. — Naposled se gledé deželne svečanosti v prihodnjem letu naprosi predsednik, naj v do-

tičnih posvetovanjih zastopa tudi Matica. Seja je trajala od 5 do 1/8 zvečer.

(Beseda v čitalnici) 22. t. m. je bila jako sijajna in je bila privabila mnogo prav odličnega občinstva. Vojsška godba Khunovega pešpolka je prav izvrstno igrala, zlasti se je odlikoval g. kapelnik s trobenjem na rog. Čitalnični pevski zbor pokszal je tudi pri tej priiki, da mu ga ni kmalo para in da se čedalje bolj pomnožuje. Govor g. Trstenjaka bil je zanimiv, samo nekoliko več ognjevitosti bi bili želeli g. govorniku.

(Tombola) v nedeljo 23. t. m. v katoliški družbi je bila zelo obiskovana. Dohodkov je bilo nad 60 gl., kar pride na dobro revežem, katere podpira Vincencija družba pri sv. Jakobu.

(Koncert,) ki ga je napravilo filharmonično društvo v ponedeljek 16. t. m. je dal dohodkov 233 gl. 20 kr. za nesrečne poplavljenca na Tirolskem in Koroškem. Deželni odbor je v ta namen brezplačno prepustil dvorano, ravnateljstva plinove svečave je zastopj dala svečavo, in tiskar g. Otomar Bamberg je vse tiskovine brezplačno oskrbel, in tako je bilo mogoče, da je prišla taka lepa svota skupaj.

(Ljubljanski „buteljček - Wochenblatt“) je prinesel nedavno med drugim notico, da je g. Povše kupil grajščino Dolsko in da so uže dogovori z njim, da se ondi vstanovi dež. kmet. šola. Kolikor znamo iz zanesljivega vira, gosp. Povše v času, odkar je grajšino kupil, narodnih poslancev še videl ni, še manje pa se z njimi dogovarjal ali jim dopisoval. Njegov namen pri nakupu je bil, da si v Dolu, ki je blizo njegovega rojstnega kraja, vstanovi svoj lastni dom za svojo rodbino. Žalostno pač za ta listič, da se mora z lažmi in izmišljijami pomagati, le da predale svoje napolni.

Razne reči.

— Spremembe v lavant. škofiji: Č. g. Matevž Slekovec, dozdej kaplan pri sv. Marku, je stopil zavoljo bolehnosti v začasni pokoj. V nedeljo, 22. oktobra, so vmeščili velečast. g. Anton Žuža, nadžupnik v Laškem trgu, pri sv. Jakobu v Dolu tamošnjega novega čast. g. župnika Janeza Böheim.

— Sv. Oče so poslali za nesrčne v Tirolih 4000 frankov nadškofu della Bona v Tridentu, ter obžalujejo, da jim okolščine nepripuščajo, kaj več storiti za ubožčke, dasi ravno tega srčno žele. Lep zgled tem, ki lahko dajo!

— † F. M. general Maroičič je bil 19. t. m. z vso slovesnostjo pokopan na osrednjem pokopališču (Centralfriedhof) na Dunaji.

— V Dortmundu se je 7. okt. zagovarjal urednik listu „Fremonie“ g. Lensing, kateri je starokatoliškemu župniku Hochsteinu očital, ne samo, da je bil svojemu škofu nezvest, nego tudi da škofu dano prisego prelomil. Zatoženec je bil obsojen. Državni pravnik mu je določil 500 mark globe in 10 dni zapora. Znamenje časa!

— Evropa se je povišala za 133.000 □ kilometrov! — J. Strelbitsky, general v ruskem generalstabu je v svojem delu „La superficie de l' Europe“ na podlagi najnovejših tabel, enkrat po deželah, drugikat po pasovih s pomočjo pasovih tabel in Amsterjevgega planimetra, preračunal površje Evrope na 10 010.486 □ kilometrov, od tega pride na suho zemljo 9.346.023 in na otoke 664.463 □ kil. metrov. Suhozemske jezera imajo skupaj 219.700 □ kilometrov ali dva odstotka vse površine. To se bistveno razloči od sedanjega preraču-

njenja. Ako ima Strelbitsky prav, tako so Skaudi navijo (za 15 000 □ kilometrov), Francozko in Ogersko preuzko cenili, a previsoko Laško (za 8000 □ kilometrov) Veliko Britanijo, Špansko in Portugalsko. Sploh se Evropa poviša za 133.000 □ kilometrov, to je nekako, toliko, kolikor obsega nadvojvodstvo Meklenburg-Severin. Nemčija je velika 540.744 □ kilom. metrov, statistični letnik za 1882 ima 540.521 □ kilometrov, ali če se še prišteje del Bodenskega jezera 540.704 □ kilometrov. Po Strelbitskymu imajo najmanjše države v Evropi velikost: Andora (v Pirenejih med Špansko in Francosko) 452, Lichtenstein 159, San Marino 85 in Monako 21 □ kilometrov.

Javne dražbe.

25. oktobra. 1. eks. drž. pos. Jan. Premrov. Strane, Senožec. 2. eks. drž. pos. Jože Kavčič. Famlje 580 gl. Senožec. 3. eks. drž. Matija Siščič iz Malega Ubelskega 5330 gl. Senožec. 2. eks. drž. pos. Jožefa Kavčič iz Famelj 588 gl. Senožec. 1. eks. drž. pos. Marije Japel iz Tomišlja 2287 gl. Ljubljana.

26. okt. 1. eks. drž. pos. France Žnidaršič iz Čirknice 4211 gl. Logatec. 2. in 3. eks. drž. pos. Matija Škof, Dolenja vas, Logatec. 3. eks. drž. pos. France Švigelj, Martinji Potok. 1. eks. drž. posest. Aleksander Štrupi, Dvorje 2352 gl. Kranj.

27. oktobra. 3. eks. drž. pos. France Kovačič Smerje 29. Bistrica. 1. eks. drž. pos. Jože Čuček iz Grahovega 1600 gl. Bistrica. 1. eks. drž. pos. Miha Čemas iz Sille Nr. 34 119 gl. 25 kr. Černemelj. 1. eks. drž. pos. Štefan Staudohar iz Sp. Suhora 297 gl. Černemelj. 1. eks. drž. pos. Anna Prijanovič iz Tribučo 115 gl. 1. eks. drž. pos. Miha Novak iz Gorenc 377 gl. Černemelj. 3. eks. drž. pos. Lorenc Zorman, Klenik 1353 gl. Postojna. 1. eks. drž. pos. France Zalokar iz Metlike 3080 gl. Metlika. 1. eks. drž. pos. Janez Rus iz Gor. Lokovic 1499 gl. Metlika. 1. eks. drž. pos. Miha Božič iz Dolgih Poljan prodaja na drobno. 3. eks. drž. pos. Jože Udovič iz Bač 11. Bistrica. 3. eks. drž. pos. Andrej Sadu. Knežak. 1. eks. drž. pos. Jože in Neže Huš 269 gl. Černemelj. 3. eks. drž. pos. Lorenc Zorman iz Klenka. Postojna.

Umrlj so:

21. oktobra. Jožefa Schreiter, 68 let, mertud v možganih.

22. oktobra. Terezija Kodrič, 36 let, bolezni v glavi.

Po katoliški bukvarni se dobiva

Introductio ad vitam seraphicam

pro novitiis, clericis et junioribus patribus ordinis fratrum Minorum s. Francisci, auctore P. Fr. Gaudenzio ordinis Minorum s. Francisci definitore Generali.

Cum approbatio Reverendissimi P. Ministri Generalis totius ordinis.

Cena 3 gl.

Das alte Rom.

Achtzehn Tafeln in Farbendruck und 5 Holzschnitte.

Mit erläuterndem Texte

von

Christof Ziegler.

Cena gl. 2-70

Hiša se proda,

pol ure od Ljubljane na dolenski cesti v prav dobrem stani, ima 5 kleti, vodnjak na pumpo, vert, senožet, njivo, hlev, in nov skedenj, vse doma okoli hiše. Prostorna hiša je za vsako obrtnižo in kupčijo. Na potoku se da napraviti kovačnica ali strojbenica. Proda se pod ugodnimi pogoji in na tretjino plačila se dlje čaka. (2)

Več pove opravništvo tega lista.